



ASPECTE PRIVIND ÎNCADRAREA ÎN NOI CLASE ȘI NIVELURI DE SECRETIZARE A INFORMAȚIILOR SECRETE DE STAT ȘI SECRETE DE SERVICIU STABILITE CONFORM HCM 19/1972 privind unele măsuri în legătură cu apărarea secretului de stat

Prezenta expunere se adresează tuturor deținătorilor de informații secrete de stat și/sau secrete de serviciu clasificate în temeiul HCM nr. 19/1972, cât și autorităților publice și instituțiilor centrale în a căror subordine/coordonare/sub autoritate își desfășoară activitatea entitățile care încă mai gestionează astfel de informații.

Deoarece problematica aferentă schimbării clasei și nivelului de secretizare este deosebit de complexă și implică asumarea responsabilității tuturor persoanelor implicate în acest proces, la nivel decizional sau de execuție, iar consecințele unei decizii eronate pot fi ireparabile, de natură să prejudicieze securitatea națională, se recomandă o analiză temeinică, premergător punerii în practică a intenției de schimbare a clasei sau nivelului de secretizare.

Pentru a vă veni în susținere, în continuare, prezentăm o serie de aspecte reieșite din activitatea practică, precum și dispozițiile legale care guvernează încadrarea în noi clase și niveluri de secretizare a informațiilor clasificate în temeiul HCM nr. 19/1972.

În fapt, baza legală a clasificării informațiilor în discuție a fost reprezentată de Legea nr. 23/1971 *privind apărarea secretului de stat* și HCM nr. 19/1972 *privind unele măsuri în legătură cu apărarea secretului de stat*.

Aceste acte normative au fost abrogate în mod expres odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 182/2002 *privind protecția informațiilor clasificate*, la art. 18 din *Standardele naționale de protecție a informațiilor clasificate în România*, aprobate prin HG nr. 585/2002, fiind stabilită procedura aplicabilă unor astfel de informații.

Potrivit art. 18 alin. 1 din *Standardele naționale*, în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a actului normativ, deținătorii de informații secrete de stat și secrete de serviciu, stabilite astfel potrivit HCM nr. 19 din 14 ianuarie 1972, trebuiau să prezinte, persoanelor

sau autorităților publice împuternicite să atribuie niveluri de secretizare, propuneri privind încadrarea acestor informații în noi clase și niveluri de secretizare, după caz.

Împuterniciții să atribuie nivelurile de secretizare a informațiilor *strict secrete de importanță deosebită, strict secrete și secrete* au fost stabiliți la art. 19 din Legea nr. 182/2002.

Conform art. 19, lit. a), pct. 13, în plus față de cei evidențiați în textul de lege, Președintele României sau primul-ministru pot împuternici și alte persoane să atribuie niveluri de secretizare informațiilor.

În practică au fost constatate cazuri contrare dispozițiilor sus-menționate, cum ar fi:

- la solicitarea unei persoane juridice de drept privat adresată unui minister, reîncadrarea unor informații de nivel "strict secret de importanță deosebită" a fost aprobată de un secretar de stat, în condițiile în care, potrivit legii, acesta era împuternicit să atribuie clase/niveluri de secretizare doar informațiilor de nivel maxim "strict secret";

- un conducător al unei societăți cu capital de stat, deținătoare de informații secrete de stat clasificate potrivit HCM nr. 19/1972, a interpretat greșit textul legal, înaintând împuterniciților prevăzuți de lege, nu propuneri de încadrare a acestora în noi clase și niveluri de secretizare, ci de declasificare.

Situațiile prezentate sunt în contradicție cu prevederile legale deoarece, pe de o parte, persoanele menționate la art. 19 din Legea nr. 182/2002 pot atribui noi clase și niveluri de secretizare, exclusiv în limitele competențelor ce le revin, iar pe de altă parte, nu au competența legală de a declasifica informațiile secrete de stat ce fac obiectul expunerii de față.

Numai după trecerea unei informații secrete de stat în clasa secret de serviciu este posibilă declasificarea acesteia, în condițiile stabilite de art. 24 din Standarde.

Este important de reținut că expirarea termenului de 12 luni prevăzut la art. 18 alin. 1 din *Standardele naționale* nu echivalează cu încetarea obligației unităților deținătoare de asemenea informații de a prezenta propuneri de încadrare în noi clase și niveluri de secretizare, ci dimpotrivă, constituie și contravenție la regimul protecției informațiilor clasificate, reprezentând o circumstanță agravantă ce va fi avută în vedere cu ocazia controalelor în domeniu efectuate de ofițeri SRI.

Pentru preîntâmpinarea unor astfel de situații, este recomandabil ca persoanele cu atribuții nemijlocite în domeniul protecției informațiilor clasificate și mandatate să realizeze

activității de control intern în domeniul protecției informațiilor clasificate să aibă în vedere următoarele:

- în situația în care unitatea în cauză are calitatea de emitent al documentelor clasificate, se va stabili dacă acestea au fost inventariate și dacă au fost înaintate propuneri, persoanelor sau autorităților publice împuternicite să atribuie niveluri de secretizare (n.n. prevăzute la art. 19 din Legea nr. 182/2002), în vederea încadrării acestora în noi clase și niveluri de secretizare, după caz;

- în cazul în care unitatea deținătoare nu are calitatea de emitent al documentelor clasificate, se va verifica dacă aceasta a solicitat, în scris, emitenților sau succesorilor acestora în drepturi, comunicarea noii clase / nivel de secretizare, pentru documentele deținute sau dacă acestea au fost remise emitenților, cu respectarea dispozițiilor HG nr. 1349/2002, în situația în care nu mai prezintă utilitate practică, potrivit domeniului de activitate sau atribuțiilor unității deținătoare.

Conform art. 18 alin. 2 din *Standarddele naționale*, până la finalizarea procedurii, informațiile secrete de stat și secrete de serviciu își păstrează clasa și nivelul de secretizare, fiind necesar ca unitățile deținătoare să le asigure măsuri de protecție, potrivit reglementărilor în materie, pe toate componentele protective.

De reținut este faptul că implementarea măsurilor de protecție a informațiilor clasificate, destinate asigurării securității documentelor secrete de stat și/sau secrete de serviciu, reprezintă o obligație a tuturor autorităților și instituțiilor publice, agenților economici cu capital integral sau parțial de stat ori persoanelor juridice de drept public sau privat care gestionează astfel de informații, raportat la clasa/nivelul lor maxim de secretizare.

Contrar textului de lege, în contextul unui control realizat la o societate națională a reieșit că, deși în gestiunea acesteia se regăseau informații clasificate potrivit HCM nr. 19/1972, nivel maxim de secretizare "strict secret de importanță deosebită", măsurile protective au fost implementate pentru "secret" - conform nivelului de secretizare a informațiilor clasificate în temeiul Legii nr. 182/2002 deținute.

În fapt, respectiva societate ar fi trebuit să aibă în vedere, printre altele:

- autorizarea accesului personalului desemnat cu realizarea operațiunilor de reîncadrare, precum și a conducătorului unității, șefului structurii, la nivelul maxim de secretizare a respectivelor informații;

- clasificarea Planului de pază și apărare prevăzut la art. 120 din Standarde, anexat programului de prevenire a scurgerii de informații clasificate, la același nivel maxim de secretizare;

- organizarea și delimitarea zonelor de securitate, raportat la nivelul "strict secret de importanță deosebită".

Trecerea la un alt nivel de secretizare are în vedere, de regulă, diminuarea nivelului de secretizare a informațiilor secrete de stat, în urma analizei conținutului și riscurilor la adresa securității naționale.

Cu titlu de exemplu, în cazul informațiilor "strict secret de importanță deosebită", pot rezulta următoarele situații:

- menținerea nivelului de clasificare;
- trecerea la nivelul "strict secret";
- trecerea la nivelul "secret".

La modificarea nivelului de secretizare atribuit inițial unei informații, emitentul este obligat să întreprindă următoarele demersuri:

- modificarea Listei cuprinzând categoriile de informații clasificate gestionate;
- reconfigurarea Listelor funcțiilor și persoanelor care vor avea acces la acestea;
- actualizarea Programului de prevenire a scurgerii de informații clasificate;
- notificarea tuturor utilizatorilor cu privire la noul nivel de clasificare;
- actualizarea propriilor evidențe și încunoștințarea, în scris, a structurilor/funcționarilor de securitate ai tuturor unităților gestionare, care vor face mențiunile necesare în registrele de evidență (art. 22 alin. 1 din *Standarde*).

În cazuri justificate, informațiile, indiferent de nivel, pot fi trecute în clasa "secret de serviciu".

Pentru schimbarea clasei de secretizare se aplică aceleași reguli, teoretic putând fi întâlnite două situații: trecerea de la secret de stat la secret de serviciu și viceversa.

În practică, s-a constatat că, în majoritatea cazurilor, operează prima variantă – diminuarea clasei/nivelului de secretizare -, situațiile de up-gradare fiind mult mai rare, acestea izvorând, în principal, în materia securității industriale, în aplicarea prevederilor art. 203 lit. d) din Standardele naționale.

În această ipoteză, data și noua clasă sau nivel de secretizare vor fi marcate pe document deasupra sau sub vechea inscripție, care va fi anulată prin trasarea unei linii oblice (art. 22 alin. 2 din *Standarde*).

Totodată, vor fi actualizate listele cuprinzând categoriile de informații secrete de stat și secrete de serviciu din gestiune.

De preferat este ca emitentul unui document clasificat în temeiul legislației anterioare în domeniu să recupereze toate exemplarele acestuia, pentru a se asigura procesarea corespunzătoare (marcarea conform noii clase, respectiv noului nivel de secretizare).

De asemenea, trebuie înștiințați toți deținătorii despre noua clasă, respectiv noul nivel de secretizare, în vederea evitării confuziilor.

Cu ocazia unor controale încrucișate efectuate la o companie națională și la o serie de alți operatori economici, deținători ai unor exemplare ale unor documentații circumscrise HCM nr. 19/1972, reîncadrate în clasa "secret de serviciu" de către compania în cauză, a reieșit că la nivelul acesteia nu a fost aplicat noul marcaj de secretizare pe informațiile supuse procedurii prevăzută la art. 18 alin. 1 din Standarde, iar ceilalți deținători nu au fost înștiințați cu privire la schimbarea clasei de secretizare. În consecință, cei din urmă protejau respectivele date, în mod nejustificat.

În ceea ce privește informațiile clasificate potrivit HCM nr. 19/1972 care, în prezent, se circumscriu art. 17 din Legea nr. 182/2002, acestea trebuie preluate în listele proprii cuprinzând categoriile de informații secrete de stat, iar acele informații a căror divulgare neautorizată este de natură să aducă prejudicii unității deținătoare trebuie incluse în listele cuprinzând informațiile secrete de serviciu, întocmite potrivit art. 6 și art. 7 din Standarde.

Din practică a reieșit că, deși termenul prevăzut de cadrul normativ în vigoare pentru aducerea informațiilor din această categorie sub incidența legislației actuale a expirat în 2003, iar Consiliul Superior de Apărare a Țării a reiterat în anii 2005 și 2014 necesitatea finalizării acestei activități, deținătorii de astfel de documente nu s-au conformat, în totalitate, obligațiilor prevăzute de standardele în materie, numărul celor care nu au definitivat inventarierea, încadrarea în noi clase și niveluri de secretizare și, după caz, declasificarea lor fiind, în continuare, ridicat.

Totodată, problematica documentelor secretizate în baza HCM nr. 19/1972 și a actelor normative anterioare, emise de entități ce nu mai există și nu au continuatori de drept (ex: Consiliul de Stat, Comitetul de Stat al Planificării, alte structuri ale statului totalitar) nu a fost încă soluționată, iar în absența unui act normativ care să clarifice regimul juridic al acestora există riscul compromiterii sau utilizării lor abuzive.

Stabilirea unei proceduri de reclasificare/declasificare a acestor categorii de informații a fost dispusă în sarcina Guvernului României și printr-o hotărâre a CSAT din februarie 2013, însă această măsură nu a fost concretizată până în prezent.

Pe cale de consecință, numeroase informații secrete de stat și de serviciu sunt accesate cu încălcarea principiului "necesității de a cunoaște", pierdute ori distruse în mod neautorizat, în general, conducătorii unităților în care s-au produs astfel de incidente având tendința de a le minimaliza importanța.

Mai mult, în ultima perioadă, tot mai multe entități gestionare de informații din această categorie, aflate în imposibilitatea asigurării resurselor umane proprii pentru inventarierea lor, adoptă decizia "externalizării" procedurilor specifice, fără atribuirea contractelor de prestări servicii de arhivare cu aplicarea reglementărilor legale pe segmentul securității industriale.

Pe de altă parte, unele informații secretizate în baza legislației anterioare sunt în prezent perimate, eforturile depuse pentru asigurarea securității acestora fiind nejustificate.

Ultima hotărâre a CSAT, potrivit căreia Guvernul României trebuia să stabilească, în termen de 3 luni de la adoptarea acesteia, o procedură de reclasificare/declasificare a informațiilor secretizate în baza HCM nr. 19/1972 și a actelor normative anterioare, emise de entități ce nu mai există și nu au continuatori de drept, precum și să solicite autorităților și instituțiilor publice centrale deținătoare de informații clasificate ca, în termen de 6 luni de la adoptarea hotărârii, la nivelul acestora, respectiv al unităților care funcționează în subordine, sub autoritate ori în coordonare să fie finalizate inventarierea și reclasificarea/declasificarea informațiilor secretizate în baza HCM nr. 19/1972 din gestiune, a fost emisă în noiembrie 2016.

Probabil în așteptarea procedurii Guvernului de reclasificare/declasificare a informațiilor secretizate în baza HCM nr. 19/1972, unii dintre deținători (cu titlu de exemplu, o companie națională ce funcționează sub tutela unui minister) încearcă să acrediteze ideea că nu este necesară inventarierea lor, considerându-se „acoperiți” din punct de vedere legal dacă înaintează ministerelor de resort o propunere generală de reîncadrare a tuturor informațiilor clasificate potrivit HCM nr. 19/1972 din gestiune în clasa "secret de serviciu".

O astfel de abordare este contrară legislației în domeniu, deoarece, pe de-o parte, regimul juridic al informațiilor în discuție trebuia clarificat încă din anul 2003, iar pe de altă parte, scopul inventarierii documentelor clasificate îl constituie atât evitarea premiselor unor incidente de securitate – ex: neconcordanțe dintre cele consemnate în

registrele de evidență și existentul în gestiune -, cât și analiza și fundamentarea propunerilor adresate împuterniciților prevăzuți la art. 19 din Legea nr. 182/2002 în vederea încadrării acestora în noi clase sau niveluri de secretizare, după caz, în aplicarea art. 18 alin. 1 din Standardele naționale.

Din ce în ce mai mulți deținători de documentații clasificate în temeiul HCM nr. 19/1972 apelează la inventarierea/arhivarea acestora prin intermediul unor operatori economici specializați, situație în care trebuie avute în vedere, printre altele, următoarele aspecte:

- în ipoteza în care obiectul contractului îl reprezintă inventarierea/arhivarea informațiilor secrete de stat, este obligatorie încheierea între părțile contractante a anexei de securitate prevăzută la art. 201 din Standardele naționale și obținerea de către firma prestatoare de servicii a autorizației/certificatului de securitate industrială (n.n. fapt ce presupune personal autorizat să acceseze informații secrete de stat, program de prevenire a scurgerii de informații clasificate avizat de SRI etc);

- în cazul în care informațiile secrete de stat sunt stocate/prelucrate în format electronic, trebuie puse în aplicare prevederile art. 236 și urm. din *Standarde - Protecția surselor generatoare de informații-INFOSEC*;

- în eventualitatea în care datele secrete de stat sunt procesate în locații aparținând operatorilor economici specializați, transportul acestora trebuie realizat cu respectarea dispozițiilor HG nr. 1349/2002 iar la respectivele incinte trebuie implementate măsurile de protecție fizică stabilite la art. 96 și urm. din *Standarde*.

O particularitate pentru societățile intrate în procedura insolvenței, o reprezintă inventarierea documentațiilor clasificate aparținând acestora.

Întrucât printre responsabilitățile ce revin lichidatorului judiciar, în conformitate cu dispozițiile legislației în materie, se regăsesc „*conducerea activității debitorului*” și „*aplicarea sigiliilor, inventarierea bunurilor și luarea măsurilor corespunzătoare pentru conservarea lor*”, în astfel de cazuri trebuie avută în vedere clarificarea situației tuturor informațiilor clasificate gestionate de entitățile aflate în lichidare/faliment (inclusiv a celor predate unor societăți de arhivare), anterior lichidării acestora și radierii din evidențele *Oficiului Național al Registrului Comerțului*.

De asemenea, sunt aplicabile dispozițiile legale referitoare la autorizarea accesului la informații secrete de stat pentru angajații proprii, obținerea de autorizații/certificate de securitate industrială de către firma aleasă de lichidator pentru procesarea fondului arhivistic, predarea/preluarea arhivei unității aflate în lichidare etc.

În expunerile ce vor urma vor fi supuse atenției dumneavoastră cazuri concrete de încălcare a reglementărilor de securitate ce constituie, în accepțiunea art. 3 din Standarde, incidente de securitate

Cu speranța că prezentarea de față reprezintă "un pas înainte" în clarificarea problematicii aferente "*articolului 18 din Standardele naționale*", reiterăm disponibilitatea SRI de a acorda asistență de specialitate în domeniul protecției informațiilor clasificate.